

Dönem : 2

Toplantı : 2

MİLLET MECLİSİ S. Sayısı : 167

Nükleer enerji sahasında hukukî mesuliyete dair Sözleşmeyi tadil eden Ek Protokolün onaylanmasının uygun bulunduğu hakkında kanun tasarısı ve Dışişleri Komisyonu raporu (1/261)

T. C.

Başbakanlık

Kanunlar ve Kararlar

Tetkik Dairesi

Sayı : 71/426-4700

8 . 8 . 1966

Millet Meclisi Başkanlığına

Maliye Bakanlığınca hazırlanan ve Türkiye Büyük Millet Meclisine arzı Bakanlar Kurulunca 1 . 8 . 1966 tarihinde kararlaştırılan «Nükleer enerji sahasında hukukî mesuliyete dair Sözleşmeyi tadil eden Ek Protokolün onaylanmasının uygun bulunduğu hakkında kanun tasarısı» ile gerekçesi ve Ek Protokol ilişik olarak sunulmuştur.

Gereğinin yapılmasını rica ederim.

Süleyman Demirel

Başbakan

GEREKÇE

Avrupa İktisadi İşbirliği Teşkilâtı tarafından kabul edilip, memleketimizde 28 . 10 . 1960 tarihinde imzalanan «Nükleer enerji alanında hukukî mesuliyete dair Sözleşme» 13 . 5 . 1961 tarihinde 299 sayılı Kanunla yürürlüğe girmiştir.

Avrupa İktisadi İşbirliği dâhilinde teessüs etmiş ve halen OECD (İktisadi İşbirliği ve Kalkınma Teşkilâtı) çerçevesinde faaliyette bulunan Avrupa Nükleer Enerji Ajansı (ENEA) nın patronajı altında hazırlanan Sözleşme, üye memleketler arasında nükleer enerji ve hassaten atomik tehlikelere karşı sigorta ve hukukî mesuliyet ile ilgili mevzuatın tekemmül ve ahenkleştirilmesi gayesini gerçekleştirmektedir.

OECD tarafından Sözleşmeye ek olarak kabul edilen işbu Protokol Sözleşmeye açıklık vermek ve bilhassa Sözleşmenin şâmil olmadığı iyonizan radyasyonların sebebiyet verdiği kazaları kapsamadığını belirtmek suretiyle esas ve şekil bakımından Sözleşmeyi mükemmelleştirmektedir.

Sözleşme ve Ek Protokol, ayrıca nükleer enerji istihsalinin geliştirilmesi ve sulhu gayelerle kullanılmasının nükleer kazalar dolayısıyla geri kalmamasını temin edecek gerekli tedbirleri almak ve bu kazalardan mutazarrır olacak şahıslara uygun ve münasip tazminatın ödenmesini sağlamak gayesine de mâtuftur.

Sözleşmede bu Ek Protokolle birlikte yapılan değişiklikler ve sebepleri aşağıda maddeler itibariyle gösterilmiştir :

A) Başlangıcın son paragrafına «bu Sözleşmenin kavramadığı iyonizan radyasyonları» ibaresi konularak, Sözleşmenin mütaakıp maddelerine sarahat verilmiş iyonizan radyasyonlarının vereceği hasarlara Sözleşmenin şâmil olmayacağı beyan edilmiştir.

B) Sözleşmenin 2 nci maddesi :

Sözleşmede «millî mevzuat başka bir hüküm dermeyan etmedikçe» denilmektedir. Ek protokolde «mesul bir işleteni bulunan nükleer tesisin kurulduğu Âkid Tarafın millî mevzuatında ak-

sine hüküm olmadıkça» şeklinde bir ilâve yapılarak hangi tarafın millî mevzuatına atıf yapıldığı açık bir şekilde izah edilmiştir.

C) Sözleşmenin 3 nci maddesi :

Maddenin tereküp tarzı Ek Protokol ile değiştirilmiş ve (b) fıkrası altında hasara nükleer kaza ile nükleer kazadan gayri bir kazanın müştereken sebebiyet verdiği haller incelenmiştir. Ek Protokolün (C) fıkrası ile de başka bir kaynaktan intişar eden iyonizan radyasyonlarına sebep olduğu haller için hüküm vaz'edilmiştir.

Ayrıca, Ek Protokolde (a) (ii) (1) fıkrası haline gelen eski (b) (i) fıkrası, nükleer tesis de işletenin mesuliyetinin dışında tutulmak suretiyle değiştirilmiştir. Bu değişiklikle işletenin mesuliyeti daraltılmıştır.

D) Sözleşmenin 4 nci maddesi :

Ek Protokolle 4 nci maddenin hem tereküp tarzında hem de muhtevasında bir değişiklik yapılmıştır. Depolama da dâhil olmak üzere nükleer maddelerin naklinde devreden işletenin mesuliyeti ile malları alanın mesuliyeti (a) ve (b) fıkralarında iki kısım halinde maddelenmiştir.

2 (a) (i) de eski sözleşmeden farklı olarak nükleer malların nakli halinde mesuliyetin bu hususta yapılacak mukavele ile bir işletenden diğerine geçeceği, ancak mukavele olmadığı takdirde teslim şartının aranacağı öngörülmüştür. [2 (a) (ii)]

2 (a) (iii) ve 2 (a) (iv) de ise nükleer malların nakil vastasının aksamını teşkil eden bir reaktörü tam yetkiyle işletene ve Akıd olmayan bir memleket ülkesindeki bir şahsa gönderilmesi halinde mesuliyetin sınırları gösterilmiştir.

2 (b) fıkrasında ise hukukî mesuliyet 2 (a) ya paralel olarak, kendisine nükleer madde gönderilen bakımından açıklanmıştır.

Eski (d) fıkrası Ek Protokolde (e) fıkrası eski (e) fıkrası ise (d) fıkrası olmuştur.

E) 5 nci madde :

Eski 5 nci maddenin (a), (b) ve (e) fıkralarıyla 4 nci maddeye paralel olarak işletenin mesuliyeti kazanın nükleer tesiste, nakliye anında veya kazanın birden fazla tesiste meydana gelmesi hallerine göre tetkik olunmuştur. (d) fıkrası ise olduğu gibi alınmıştır.

F) Sözleşmenin 6 nci maddesi :

Maddeye açıklık vermek üzere, (e) fıkrası yeniden düzenlenmiş ve (i), (ii) fıkralarına bölünerek hasar sebebiyle tazminat hakkı 3 (a) (ii) (1) ve 4 (a) (iii) ve 6 (iii) ile alâkalandırılmıştır.

Eski (f) 3 de kaldırılarak hükümler diğer maddelerin içine daha iyi bir şekilde yerleştirilmiştir.

G) 7 nci madde :

Değişiklik, maddenin muhtevasında değil, eski 7 nci maddede atıf yapılan madde ve fıkralar değiştiği için âtif yapılan bu madde ve fıkralarda olmuştur.

H) Madde 8 :

Sözleşme, tazminat için sukûtu hak müddetini 10 yıl olarak öngörülmüştür. Ek Protokolde ise millî mevzuatla bunun değişebileceği (a) fıkrasında peşinen kabul edilmektedir. Halbuki sözleşmede bu (e) fıkrasıdır.

Ek Protokolde hasarın, kaza anında kaybolmuş, çalınmış, denize atılmış nükleer maddelerden doğmuş olması halinde (10) senelik müddetin nükleer kazanın oluş tarihinden itibaren hesaplanacağı vaz'edilmektedir. Eski sözleşmede başlangıç tarihi kaybolmuş, çalınma, denize atılma tarihi olarak alınmıyordu.

Eski (a) nın haber alma müddeti ile ilgili son cümlesi Ek Protokolde (e) fıkrası olarak yer almıştır.

Eski (b) fıkrası Ek Protokolde (d) fıkrası; eski (d) fıkrası ise (e) olmuştur.

I. Madde — 9.

Bu maddeye de Ek Protokolle «Ülkesinde nükleer bir tesisin bulunduğu, Âkîd Tarafın mevzuatında aksine hüküm olmadıkça» hükmü ilâve edilerek sarahat verilmiştir.

J. Madde — 13.

Sözleşmede kaza hakkı işletenin ülkesinde nükleer tesis bulundurduğu Âkîd Taraf mevzuatına bırakılmıştı. Ek Protokolde ise kaza hakkı prensibolarak doğrudan doğruya ülkesinde nükleer kazanın vukubulduğu Âkîd Tarafın mahkemele ine tanınmıştır. (b), (c) ve (d) maddelerinde ise nükleer kazanın Âkîd Tarafın ülkesinin dışında bulunması, birden fazla Âkîd Tarafın salâhiyetli olması halleri için hüküm vaz'edilmiştir. Bu fıkralar esas itibariyle eski Sözleşmeden farklı değildir. Aneak sıralanmış şekilleri değişiktir. Ek Protokolde eski (c) fıkrası (d), eski (f) fıkrası ise (e) olmuştur.

K. Sözleşmenin muhtelif maddelerine üye memleketler tarafından konulan rezervler Ek Protokolle yapılan gerek muhteva itibariyle gerek se şekil bakımından yeni düzenlemeler sebebiyle değişmiştir.

Dışişleri Komisyonu raporu

Millet Meclisi
Dışişleri Komisyonu
Esas No. : 1/261
Karar No. : 6

9 . 12 . 1966

Yüksek Başkanlığa

Nükleer enerji sahasında hukukî mesuliyete dair Sözleşmeyi tadil eden Ek Protokolün onaylanmasının uygun bulunduğu hakkındaki kanun tasarısı, ilgili Bakanlık temsilcilerinin iştirakiyle Komisyonumuzda görüşüldü :

Tümü üzerinde cereyan eden müzakereler neticesinde , gerekçede de tafsilen belirtildiği üzere, üye memleketler arasında nükleer enerji ve hassaten atomik tehlikelere karşı sigorta ve hukukî mesuliyet ile ilgili mevzuatın tekemmül ettirilmesi ve ayrıca mezkûr enerji istihsalinin geliştirilmesi ve sulhi gayelerle kullanılmasını temin maksadiyle hazırlanmış olan tasarı, Komisyonumuzca de müspet mütalâa olunarak aynen kabul edilmiştir.

Genel Kurula arz edilmek üzere Yüksek Başkanlığa sunulur.

Başkan Manisa E. Akça	Başkanvekili Sivas C. Odyakmaz	Sözcü Çanakkale M. Baykan	Kâtip Eskişehir E. Gazi Sakarya
Ankara R. Ergüder	Aydın Y. Menderes	Bursa N. Gürsoy	İstanbul M. Yardımcı
İstanbul O. Erkanlı	İstanbul S. Sarper	İzmir S. İksel	Kocaeli N. Erim
	Ordu F. Cemal Erkin	Urfa Behice Hatko (Boran)	

İmzada bulunamadı.

HÜKÜMETİN TEKLİFİ

Nükleer enerji sahasında hukukî mesuliyete dair Sözleşmeyi tadil eden Ek Protokolün onaylanmasının uygun bulunduğu hakkında kanun tasarısı

MADDE 1. — 299 sayılı Kanunla onaylanmış olan Nükleer enerji sahasında hukukî sorumluluğa dair Sözleşmeyi tadil eden, İktisadi İşbirliği ve Kalkınma Teşkilâtınca kabul edilip, Hükümetimiz tarafından 10 . 4 . 1964 tarihinde imzalanmış bulunan Ek Protokolün onaylanması uygun bulunmuştur.

MADDE 2. — Bu kanun yayımı tarihinde yürürlüğe girer.

MADDE 3. — Bu kanunu Bakanlar Kurulu yürütür.

1 . 8 . 1966

Başbakan <i>Süleyman Demirel</i>	Devlet Bakanı <i>C. Bilgehan</i>	Devlet Bakanı <i>R. Sezgin</i>	Devlet Bakanı <i>K. Ocak</i>
Devlet Bakanı <i>A. F. Alişan</i>	Adalet Bakanı <i>H. Dinçer</i>	Millî Savunma Bakanı <i>A. Topaloğlu</i>	İçişleri Bakanı <i>F. Sükan</i>
Dışişleri Bakanı <i>İ. Sabri Çağlangil</i>	Maliye Bakanı <i>İ. Gürsan</i>	Millî Eğitim Bakanı <i>O. Dengiz</i>	Bayındırlık Bakanı <i>E. Erdinç</i>
Ticaret Bakanı <i>M. Zeren</i>	Sağ. ve Sos. Y. Bakanı <i>E. Somunoğlu</i>	Güm. ve Tekel Bakanı <i>İ. Tekin</i>	Tarım Bakanı <i>B. Dağdaş</i>
Ulaştırma Bakanı <i>S. Öztürk</i>	Çalışma Bakanı <i>A. N. Erdem</i>	Sanayi Bakanı <i>M. Turgut</i>	En. ve Ta. Kay. Bakanı <i>İ. Deriner</i>
Turizm ve Ta. Bakanı <i>N. Kürşad</i>	İmar ve İskân Bakanı <i>H. Menteseoğlu</i>	Köy İşleri Bakanı <i>S. O. Avcı</i>	

NÜKLEER ENERJİ SAHASINDA HUKUKİ MESULİYETE DAİR SÖZLEŞMEYE
EK PROTOKOL

Avrupa İktisadi İşbirliği Teşkilâtı şimdiki adıyla İktisadi İşbirliği ve Kalkınma Teşkilâtının Avrupa Nükleer Enerji Ajansı çerçevesi içinde, 29 Temmuz 1960 tarihinde Paris'te akdedilen Nükleer enerji sahasında hukukî mesuliyete dair Sözleşmenin imzalıyanları olarak, Federal Almanya Cumhuriyeti, Avusturya Cumhuriyeti, Belçika Kırallığı, Danimarka Kırallığı, İspanya, Fransa Cumhuriyeti, Yunanistan Kırallığı, İtalya Cumhuriyeti, Lüksemburg Büyük Dükalığı, Norveç Kırallığı, Holânda Kırallığı Portekiz Kırallığı, Büyük Britanya ve Kuzey İrlânda Birleşik Kırallığı, İsveç Kırallığı, İsviçre Konfederasyonu ve Türkiye Cumhuriyeti Hükümetleri;

Milletlerarası Atom Enerjisi Ajansının himayesinde 29 Nisan ile 19 Mayıs 1963 tarihleri arasında Viyana'da toplanan ve imzacı devletlerin temsil edildiği Milletlerarası bir Konferansta Nükleer hasar sahasında hukukî mesuliyetle ilgili bir Milletlerarası sözleşmenin kabul edildiğini göz önünde tutarak;

Adı geçen sözleşmedeki XVII nci maddenin mevcudiyeti hasebiyle, bu sözleşmenin imzacılar arasında münakit Paris Sözleşmesinin uygulanmasına tesir etmeyeceğini kaydederek,

Bununla beraber iki sözleşme arasında mümkün mertebe bir çatışma olmadığını, böylece, karar verildiği takdirde, her iki Sözleşmenin de tarafları olunabileceğini arzu ederek;

Aşağıdaki hususlarda anlaşmaya varmışlardır.

Nükleer enerji sahasında hukukî mesuliyete dair 29 Temmuz 1960 tarihli Sözleşme aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

A — Başlangıç son paragrafının yerine aşağıdaki metin konulmuştur :

Bu sözleşmenin kavramadığı iyonizan radyasyonların sebebiyet verdiği kazalardan meydana gelen hasarlara da bu sözleşme hükümlerinin uygulanması dâhil olmak üzere, millî sahada gerekli gördükleri tamamlayıcı tedbirleri alma hususunu bu memleketlere bırakmakla beraber, çeşitli memleketlerde bu kabil zararların tazmini mevzuunda tatbik edilen esas kaidelerin birleştirilmesi gereğine inanarak;

B — 2 nci maddenin yerine aşağıdaki metin konulmuştur.

Madde — 2.

İşbu Sözleşme Ülkesinde, mesul bir işleteni bulunan nükleer tesisin kurulduğu Akıd Tarafın millî mevzuatında aksine hüküm olmadıkça ve 6. (e) de gösterilen haklar baki kalmak şartıyla, akit olmayan devletlerin ülkelerinde ve bu ülkelerde vukubulan hasarlarda uygulanmaz.

C — 3 ncu maddenin yerine aşağıdaki metin konulmuştur;

Madde — 3.

a) Nükleer tesisi işleten, işbu Sözleşme ile ilgili olarak, aşağıdaki hallerde mesuldür.

(i) Şahsın ölümü veya hayatına karşı zarar ika edilmesi; ve

(ii) Aşağıdaki haller haricinde her hangi bir malın yok edilişi veya zarara mâruz bırakılışı.

1) Nükleer tesisin kendisi ve bu tesis bölgesindeki, tesisle ilgili olarak kullanılan veya kullanılacak olan her hangi bir mal,

2) 4 ncu maddede belirtilen hallerde nükleer kazanın vukubulduğu anda nükleer maddeyi taşıyan nakil vasıtaları,

Ancak (i), (ii) bendlerinde bahis konusu haller için bu hasar veya kayıba (bundan böyle hasar diye geçecektir) ya nükleer yakıt veya radyoaktif madde veya artıktan ve yahut, 4 ncu madde ahkâmı hariç, böyle bir tesisten gelen nükleer maddelerden doğan nükleer kazaların sebeb olduğunun ispat edilmesi şarttır.

b) Hasar veya kayıba bir nükleer kaza ile nükleer kazadan gayri bir kaza müştereken sebebiyet verdiği takdirde, nükleer kazanın sebebiyet verdiği hasar veya kayıp mâkul bir şekilde tes-

bit edilemez durumda ise, diğerkazanın sebebiyet verdiği hasar veya kayıp da nükleer kazanın sebebiyet verdiği hasar olarak mütalâa edilecektir. Eğer bir hasar, nükleer bir kaza ile bu Sözleşmenin kavramadığı iyonizan radyasyonların intişarı ile müştereken husule gelmişse, bu Sözleşmenin hiçbir hükmü, hiçbir kimsenin iyonizan radyasyonun intişarı ile ilgili mesuliyetini sınırlamaz veya bu mesuliyete başka bir şekilde tesir etmez.

c) Bir Âkîd Taraf mevzuatıyla, kendi ülkesinde bulunan nükleer tesisi işletenin mesuliyetinin, bu tesisin içinde olup bu maddenin (a) fıkrasında atıf yapılan kaynakların dışındaki her hangi bir radyasyon kaynağından intişar eden iyonizan radyasyonlardan husule gelen veya neticeleşen hasarlarla ilgili mesuliyeti de kavradığını hükme bağlayabilir.

D — 4. Maddenin yerine aşağıdaki metin konulmuştur.

Madde — 4.

2 nci madde ahkâmına aykırı olmamak şartıyla, nükleer maddelerin taşınmaları ile ilgili depolama da dâhil, nükleer maddelerin nakli halinde:

(a) İşbu Sözleşme mucibince, bir nükleer kazanın bu tesisin haricinde vukubulduğu ve bu tesisden nakledilmiş nükleer maddelerle alâkalı olduğu ispat edildiği takdirde, bir nükleer tesisin işleteni, kaza ile ilgili aşağıdaki şartların bulunması halinde, hasardan mesuldür.

(i) Nükleer maddelerin sebebiyet verdiği nükleer kazalarla ilgili mesuliyetin, yazılı bir mukavelede katî şartları gereğince, başka bir nükleer tesisin işleteni tarafından deruhde edilışinden önce kaza vukubulursa,

(ii) Bu kabûl katî şartları haiz bir mukavele mevcut değilse başka bir nükleer tesisi işletenin nükleer maddeleri teslim alışından önce kaza vukubulursa, veya

(iii) Bir nakil vasıtasının aksamını teşkil eden bir reaktörde kullanılmaya tahsis olunan nükleer maddenin, bu reaktörü tam yetkiyle işletecek kimsenin nükleer maddeyi teslim almasından önce kaza vukubulursa,

(iv) Nükleer maddeler Âkîd olmayan bir devlet ülkesinde bulunan bir şahsa gönderilmekte olup, bu Âkîd olmayan devletin ülkesine getirildikleri nakil vasıtasından boşaltılmadan önce kaza vukubulursa;

(b) İşbu Sözleşme mucibince bir nükleer kazanın o tesisin haricinde vukubulduğu ve o tesisden nakledilmiş maddelerle alâkalı olduğu ispat edildiği takdirde bu nükleer tesisin işleteni kaza ile ilgili aşağıdaki şartların bulunması halinde, zarardan mesuldür.

(i) Başka bir nükleer tesisin işletenin uhdesinde bulunan nükleer maddelerin sebebiyet verdiği nükleer kazalarla ilgili mesuliyetin, yazılı bir mukavelede sarılı şartları gereğince, kendisi tarafından deruhde edilışinden sonra kaza vukubulursa,

(ii) Bu kabûl sarılı şartları haiz bir mukavele mevcut değilse nükleer maddeyi teslim aldıktan sonra kaza vukubulursa; veya

(iii) Bir nakil vasıtasının bir kısmını teşkil eden bir reaktörü işletenden nükleer maddeyi teslim aldıktan sonra kaza vukubulursa,

(iv) Nükleer maddenin işletenin yazılı muvafakatiyle Âkîd olmayan bir devletin ülkesinde bulunan bir şahıs tarafından gönderilmesi halinde bu Âkîd olmayan taraf ülkesinden nakledilecek nakil vasıtasına yüklenışinden sonra kaza vukubulursa,

(c) Bu Sözleşme gereğince mesuliyet altında bulunan işleten, 10 ncu maddeye göre gerekli teminatı sağlıyan sigortacı veya başka bir malî kefil tarafından veya bunlar namma tanzim olunan bir belgeyi nakliyeciyeye verir. Bu belge işletenin isim ve adresini garantinin müddetini, tipini ve tutarını ihtiva etmelidir. Belgede kayıtlı olan bilgiye belgeyi tanzim eden veya onun namına veren tarafından itiraz edilemez. Belge, garantisini temin ettiği nükleer maddelerle, nakliyata ait bilgiyi ve salâhiyetli resmî makamların mevzuubahis şahsın işbu Sözleşmede ifade edilen mânada bir işleten olduğumu tasdik eden beyanını da ihtiva etmelidir.

d) Bir Âkîd Taraf millî mevzuatına uygun olarak koyacağı şartlarla ve 10 neü maddenin (a) fıkrası ile talebedilen şartların yerine getirilmesi halinde nakliyecî, kendi talebi, adı geçen Âkîd Tarafın ülkesinde kurulan nükleer tesisi işletenin muvafakati ve salâhiyetli resmî makamın kararıyla, işletenin yerine, işbu sözleşme gereğince, mesul kılınabileceğini temin edebilir.

-Böyle bir halde işbu sözleşme hükümleri gereğince nakliyecî, nükleer maddelerin taşınması esnasında vukubulan kazalarda, mevzuatında bu hususta hüküm olan bahis konusu Âkîd Tarafın ülkesi üzerinde kurulan nükleer tesisin işleteni gibi telâkki olunur.

E. 5. Maddenin yerine aşağıdaki metin konulmuştur.

Madde — 5.

(a) Bir nükleer kaza ile ilgili nükleer yakıt yahut radyoaktif mahsuller veya artık birden ziyade nükleer tesiste bulunmuş olup, hasara sebeb olduğu anda bir nükleer tesiste bulunmakta ise, daha önce bunları bulunduran nükleer tesis işletenlerden hiçbiri hasardan mesul olmazlar.

(b) Bununla beraber, nükleer bir tesiste nükleer bir kazadan bir hasar vukubulmuş ve bu hal sadece nakliyat esnasında arızî olarak depolanan nükleer cevher ile ilgili ise, 4 neü madde gereğince başka bir işleten veya kimse mesul olduğu takdirde, nükleer tesisin işleteni mesul tutulmaz.

(c) Bir nükleer kaza ile ilgili nükleer yakıt yahut radyoaktif mahsuller veya artık birden ziyade nükleer tesiste bulunmuş olup hasara sebeb olduğu anda bir nükleer tesiste bulunmamakta ise hasarın vukuundan önceki son nükleer tesisin işleteninden veya bunları en son teslim alan işletenden gayri hiçbir işleten hasardan mesul değildir.

(d) Hasar işbu Sözleşme hükümlerine göre birden ziyade işletene mesuliyet yüklerse bu işletenlerin mesuliyeti aşağıdaki şartlarla müşterek ve birden fazladır. Mesuliyet nükleer maddelerin nakli sırasında tek ve aynı nakil vasıtasında veya arızî depolama halinde tek ve aynı nükleer tesiste nükleer bir kazanın sebeb olduğu bir hasar neticesinde ortaya çıkmış ise her işletenin mesul olacağı âzami miktar, 7 neü madde hükümlerine göre onlar hakkında tesbit edilecek en yüksek meblâğdır. Hiçbir işleten hiçbir zaman nükleer kaza hususunda 7 neü madde ile ona tahmil edilenden daha fazlasını ödemeğe mecbur tutulamaz.

F. 6 neü maddenin yerine aşağıdaki metin konulmuştur.

Madde — 6.

a) Nükleer kazadan doğan hasar sebebiyle tazminat hakkı, işbu Sözleşme muvafakınca sadece, hasardan dolayı mesul olan işletene, veya, 10 neü madde ile istenen teminatı veren sigortacı veya malî kefillere karşı millî kanunla doğrudan doğruya bir dâva hakkı tanıyorsa, sigortacı veya diğer malî kefillere karşı kullanılabilir.

b) Bu maddede aksine bir hüküm olmadıkça, nükleer kazaların sebeb olduğu hasardan, bunların haricinde kimse mesul tutulamaz.

Fakat bu şart nakil sahasında işbu Sözleşme tarihinde tatbik edilmekte olan veya imzaya açık olan veya iltihak ve tasdik safhasında bulunan milletlerarası anlaşmaların tatbikine tesir etmez.

e) (i) Bu Sözleşmenin hiçbir hükmü:

1) Bir hasara sebebiyet vermek kasdiyle bir şahsın bir fiili veya ihmaliyle husule gelen ve 3 neü (a), (ii), (1) ve (2) madde ve 9 neü madde gereğince bu Sözleşmeye göre, işletenin sorumlu tutulamıyacağı bir nükleer kazanın sebebiyet verdiği hasardan dolayı her hangi bir şahsın,

2) 4 neü maddenin (a), (iii) paragrafı veya (b), (iii) paragrafı gereğince işletenin sorumlu tutulamıyacağı ve bir nakil vasıtasının aksamını teşkil eden bir reaktörü işletmeye tam salâhiyetli olan bir şahsın nükleer bir kaza dolayısıyla husule getirdiği hasarın, mesuliyetine tesir etmez.

(ii) 7. (c) maddedeki hakkın kullanılması dışında, bir nükleer kazanın sebebiyet verdiği hasar dolayısıyla, işbu Sözleşmenin dışında işletene bir mesuliyet yüklenemez. Bu halde de mesuliyetin hududu millî mevzuatın veya ülkesinde mesul işletenli nükleer tesisin bulunduğu Âkîd Tarafın mevzuatının nakil vasıtalarıyla ilgili olarak koyduğu özel hükümlerin çerçevesinde kahr.

d) Bu maddenin (b) paragrafında atıf yapılan milletlerarası bir anlaşma veya Âkîd olmıyan bir devletin mevzuatı gereğince nükleer bir kazanın sebebiyet verdiği bir hasar dolayısıyla tazminat ödiyen bir şahıs, ödediği meblâğ kadar kendisine tazminat ödediği zarara uğramış şahsın bu Sözleşme tahtında sahibolduğu hakları, halefiyet yoluyla iktisabeder.

e) Âkîd olmıyan bir devletin ülkesinde vukubulan, bir nükleer kazanın sebebiyet verdiği hasarı tazmin eden ve esas işyeri Âkîd Taraf ülkesinde bulunan bir şahıs veya böyle bir şahsın emrinde çalışan bir kimse, ödediği meblâğ kadar, bu şekilde tazminat alan şahsın 2 nci madde hükmü mevcudolmasaydı işletene karşı sahibolacak olduğu hakları iktisabeder.

f) İşleten sadece şu hallerde rücu hakkını haizdir.

(i) Nükleer kazanın sebeb olduğu hasar, kasıttan doğan bir fiil veya ihmal neticesi ise kasıtlı hareket eden faile veya ihmal edene karşı,

(ii) Mukavelede sarahaten belirtildiği takdirde, belirtilen nispet ve şekilde,

g) Eğer işleten bu maddenin (f) fıkrasına göre her hangi bir nispette bir kimseye karşı rücu hakkına sahip ise bu maddenin (d) veya (e) fıkraları mucibince, o şahıs işletene karşı bir hak iddiasında bulunamaz.

h) Millî sağlık sigortası, sosyal sigorta, işçi tazminatı veya iş hastahkları tazminatı gibi sistemlerdeki hükümler, nükleer kazadan doğan hasar sebebiyle tazminatı da içine alıyorsa, bu gibi sistemlerdeki lehdarların hakları ve bu gibi sistemler sebebiyle rücu hakları Âkîd Tarafın bu gibi sistemlerini kuran kanuna göre tâyin edilir.

G. 7 nci maddenin yerine aşağıdaki metin konulmuştur:

Madde — 7.

a) Bir nükleer kazanın sebeb olduğu hasar sebebiyle ödenmesi istenen tazminat bedeli, işbu madde mucibince tesbit olunan, âzami mesuliyetten fazla olamaz.

b) Herhangi bir Âkîd Tarafın işletenin 10 ncu madde gereğince istenen sigorta veya diğer bir malî garantiyi temin edebilmesi imkânlarını gözönünde tutarak hiçbir halde 5 000 000 hesap ünitesinden aşağı olmamak üzere daha yüksek ve alçak bir meblâğı tesbit edebilmesi şartı ile nükleer kazanın sebeb olduğu hasar dolayısıyla işletenin âzami mesuliyeti, işbu Sözleşme tarihinde tâyin edildiği üzere 15.000.000 Avrupa Para Anlaşması hesap ünitesidir. (Bundan sonra hesap ünitesi olarak geçecektir) Yukarıda sözü edilen meblâğlar yuvarlak rakamlar olarak millî para-ya tahvil olunabilir.

c) Nakliye vasıtasına yapılan hasar işletenin diğer hasarlardan doğan mesuliyetinin 5 000 000 hesap ünitesinin aşağısına düşmesini hiçbir şekilde intacetmemesi şartı ile Âkîd Taraf 3 (a) (ii) (2) maddesindeki istisnânın tatbikinden millî mevzuatı ile sarfnazar edebilir.

d) Bu maddenin (c) fıkrasına göre Âkîd Taraf mevzuatındaki hükümler olduğu kadar bu maddenin (b) fıkrası mucibince de bir Âkîd Taraf ülkesindeki nükleer tesislerin işletenlerinin mesuliyeti nükleer kaza nerede vuku bulursa bulsun bu gibi işletenlerin mesuliyetine tatbik edilir.

e) Bir Âkîd Taraf nükleer maddelerin kendi ülkesinden geçişini, âzami mesuliyet haddini transit esnasında vukuu muhtemel kaza tehlikelerine göre kifayetsiz bulunduğu takdirde, yabancı işletenin âzami mesuliyet haddinin yükseltilmesi şartına bağhyabilir. Şu şartla ki, bu şekilde yükseltilen âzami mesuliyet haddi, kendi ülkesinde kurulmuş tesislerin işletenlerinin âzami mesuliyet haddini geçemez.

f) Bu maddenin (c) fıkrasındaki hükümler;

i) Nakliye deniz yolu ile ise, Devletler Hukuku kaideleri mucibince, muhtemel bir tehlikeden dolayı sözü edilen Âkîd Tarafın limanlarına sığınma hakkı veya kara sularından zararsız geçiş hakkı;

ii) Nakliye hava yolu ile ise, bir anlaşma veya Devletler Hukuku mucibince Âkîd Tarafın arazisi üzerinden uçuş veya yere inme hakkı, mevzuubahsolduğunda tatbik olunmaz .

g) İşbu Sözleşmeye göre, bir mahkeme tarafından tazminatı mucip bir hâdisе sebebiyle hükmedilen fâiz ve bedeller bu sözleşme maksadına mâtuf bir tazminat olarak mütalâa edilmez ve bu madde mucibince işletenin mesul olduğu meblâğâ ilâveten işleten tarafından ödenebilir.

Madde — 8.

a) Tazminat hakkı, işbu Sözleşme mucibince, nükleer kaza tarihinden itibaren on sene içinde kullanılmadığı takdirde sukut eder. Bununla beraber, eğer işletenin mesul olduğu nükleer tesisin ülkesinde bulunduğu Âkîd Taraf tarafından 10 yıllık bir sürenin bitiminden sonra da veya bu kadar uzun bir süre zarfında tazminat talepleri hususunda işletenin mesuliyetini karşılayıcı tedbirler alınmışsa, millî mevzuat 10 yıldan fazla süren bir sukutu hak müddeti tesis edebilir. Şu şartla ki sukut müddetinin uzatılması hiçbir halde bu sözleşme gereğince ölüm veya zarar ziyan dolayısıyla işletene karşı 10 yıllık sürenin bitiminden önce ikame edilen tazminat haklarına hâlel getirmez.

b) Hasarın kaza anında çalınmış, kaybolmuş, denize atılmış veya terkedilmiş ve henüz istirdadedilmemiş nükleer yakıt, radyoaktif mahsuller veya artık ile ilgili nükleer kazadan doğmuş olması halinde bu maddenin (a) fıkrasında bahis konusu edilen süre nükleer kazanın oluşu tarihinden itibaren hesaplanır. Ancak bu süre hiçbir halde çalınma, kaybolma, denize atılma ve terk edilme tarihinden itibaren yirmi yılı geçemez.

c) Bu maddenin (a) ve (b) fıkralarında vaz'edilen süreler geçilmemek şartıyla mevzuat, iki seneden aşağı olmayacak şekilde, mutazarrırın zarar ve mesul işletenden haberdar olduğu veya mâkul surette haberdar olması icabettiği tarihten itibaren bir müruru zaman veya sukutu hak müddeti tesis edebilir.

d) Ancak, 13 nci maddenin (c) fıkrasının (ii) bendinin tatbikinin mümkün olduğu hallerde, bu maddenin (a) fıkrasında gösterilen zaman zarfında tazminat hakkı sukut etmez.

(i) 17 nci maddede bahsi geçen mahkeme bir hüküm vermezden evvel bu mahkemenin seçebileceği mahkemelerden birinde dâva açılması halinde, mahkeme dâvanın açılmış olduğu mahkemeden başka bir mahkemenin selâhiyetli olduğuna karar verirse, dâvanın selâhiyetli olduğuna karar verilen mahkemede açılması için bir müddet tesbit edilir; veya

(ii) 13 c (ii) bendine göre selâhiyetli mahkemenin tesbiti zmnında mahkemeden karar istihşali için bir Âkîd Tarafa müracaat vâkı olması ve mahkeme tarafından tesbit edilecek zaman zarfında bu tesbitten sonra dâvanın açılması icabeder.

e) Millî mevzuat aksine hüküm vaz'etmedikçe, bu maddede gösterilen müddet zarfında tazminat dâvası açan nükleer kazanın sebeb olduğu hasardan mutazarrır olan şahıs, selâhiyetli mahkemenin nihai kararı almamış olması şartıyla böyle bir müddetin hitamından sonra hasarın ağırlaştığı şeklinde iddiasını tadil edebilir.

1) 9 ncu maddenin yerine aşağıdaki metin konulmuştur.

Madde — 9.

İşleten, silâhlı çatışma, tecavüz, iç harb, isyan veya ülkesinde nükleer tesisin bulunduğu Akîd Tarafın mevzuatında aksi gösterilmedikçe istisnai karakterde vahim tabii bir âfet yüzünden doğacak nükleer bir kazanın sebeb olduğu hasardan mesul değildir.

J) 13 ncu maddenin yerine aşağıdaki metin konulmuştur.

Madde — 13.

a) Bu maddede aksine hüküm vaz'edilmedikçe, 3, 4, 6 (a) ve 6 (e) maddeleriyle ilgili kaza hakkı sadece ülkesinde nükleer kazanın vukubulduğu Âkîd Tarafın mahkemelerine tanınmıştır.

b) Nükleer bir kaza Âkîd Taraflar ülkesinin, dışında vukubulduğu veya nükleer kazanın vukubulduğu yer katıyetle tâyin edilemediği takdirde kaza hakkı mesul işletenin ülkesinde nükleer tesis bulundurduğu Âkîd Tarafın mahkemelerine tanınmıştır.

c) Bu maddenin (a) veya (b) fıkraları gereğince birden fazla Âkîd Tarafın mahkemeleri selâhiyetli ise, kaza hakkı,

(i) Nükleer kaza kısmen herhangi bir Âkîd Tarafın ülkesinin dışında ve kısmen tek bir Âkîd Tarafın ülkesi üzerinde vukubulmuşsa, bu sonuncu Âkîd Tarafın mahkemelerine,

(ii) Diğer bütün hallerde ilgili Âkîd Tarafın müracaatı üzerine, 17 nci maddede atıf yapılan mahkeme tarafından, bahis konusu işle en yakın ilgisi tesbit edilen Âkîd Tarafın mahkemelerine aittir.

d) Bu madde mucibince vicahi veya gıyabi yangılama sonunda selâhiyetli mahkemenin aldığı hükümler mahkemenin tatbik ettiği kanunlar mucibince lâzımülnifaz hale gelince, ilgili Âkîd Tarafın talebettiği formaliteler kabul edilir edilmez diğer Âkîd Tarafın ülkesinde de yürürlüğe girer. Dâvanın esasları başka herhangi bir muameleye tabi tutulmaz. Yukarıdaki hükümler ara kararlara tatbik edilmezler.

e) İşbu sözleşme mucibince Âkîd Taraf aleyhine bir dâva açıldığında, icrai tedbirlerle ilgili hususlar dışında, bu Âkîd Taraf bu madde ile selâhiyetli kılınan mahkeme huzurunda hiçbir kazai muafiyet iddiası ileri süremez.

K. Ek I nei yerine aşağıdaki metin konulmuştur.

Ek — I.

Aşağıdaki ihtirazi kayıtlar işbu sözleşmenin veya ek protoklün imzası sırasında kabul edilmiştir.

1. 6 nci maddenin (a) ve (e) (i) fıkraları.

Federal Almanya Cumhuriyeti Hükümeti, Avusturya Cumhuriyeti Hükümeti ve Yunan Krallığı Hükümetinin ihtirazi kaydı.

Millî Kanunla işletenden başka diğer şahısların, bu şahısların haksız ikâme edilmiş dâvalar da dâhil, işleten tarafından elde edilen bir garanti veya diğer bir malî garanti ile veya âmme fonlariyle, mesuliyetleri tamamen teminat altına alınmış olmaları şartıyla, nükleer bir kazanın sebebiyet verdiği hasarla ilgili mesuliyetlerinin devam edebilmesine dair haklarını mahfuz tutarlar.

2. 6 nci maddenin (b) ve (d) fıkraları.

Avusturya Cumhuriyeti Hükümeti, Yunanistan Krallığı Hükümeti, Norveç Krallığı Hükümeti ve İsveç Krallığı Hükümetinin ihtirazi kaydı.

6. (b) maddesinde Milletlerarası Anlaşmalar olarak kabul edilen ve 6 (b) ve (d) maddelerine uygun Milletlerarası Anlaşmalarla aynı hükümleri muhtevi millî kanunların milletlerarası anlaşmalar gibi mütalâa etmek hakkını muhafaza ederler.

3. 8 nci maddenin (a) fıkrası :

Federal Almanya Cumhuriyeti Hükümeti ve Avusturya Cumhuriyeti Hükümetinin ihtirazi kaydı.

Tazminat dâvaları ile ilgili olarak, İşletenin mesuliyetini 10 yıllık bir süre sonunda veya bu kadar uzun bir süre zarfında karşılayıcı tedbirler derpişedilmişse Federal Almanya Cumhuriyeti ve Avusturya Cumhuriyeti nükleer kazalarla ilgili olarak, 10 yıldan fazla süren bir sukutu hak müddeti tesis etme hususundaki haklarını mahfuz tutarlar.

4. 9 ncu madde

Federal Almanya Cumhuriyeti Hükümeti ve Avusturya Cumhuriyeti Hükümetinin ihtirazi kaydı.

Nükleer kaza doğrudan doğruya silâhlı çatışma, tecavüz, içarp, isyan veya istisnai karakterde vahim tabii bir âfet neticesinde bir hasara sebebiyet vermişse, Federal Almanya Cumhuriyeti ve Avusturya Cumhuriyetinde vukubulan nükleer kazalardan dolayı işleteni mesul tutmak hususundaki haklarını mahfuz tutarlar.

5. Madde — 19.

Federal Almanya Hükümetinin, Avusturya Cumhuriyeti Hükümetinin ve Yunanistan Krallığının ihtirazi kaydı.

İşbu Sözleşmenin tasdikinin Devletler Hukukuna göre, işbu Sözleşme hükümleri mucibince nükleer Enerji sahasında hukukî mesuliyet hususunda millî mevzuat kabulü şeklinde telâkki olunması hakkını mahfuz tutmuşlardır.

II

a) Bu Ek Protokolün hükümleri nükleer Enerji sahasında hukukî mesuliyete mütedair 29 Temmuz 1960 tarihli Sözleşmenin (Bundan sonra Sözleşme olarak adlandırılacaktır.) ayrılmaz bir kısmını meydana getirecektir.

b) Bu Ek Protokol tasdik veya teyidedilecektir. Ek Protokolün tasdik belgeleri İktisadi İşbirliği ve Kalkınma Teşkilâtı Genel Sekreterine tevdi edilecektir. Bu Ek Protokolün teyidi halinde ise bu husus Genel Sekretere bildirilecektir.

c) Sözleşmeyi evvelce tasdik etmiş olan bu Ek Protokolün imzacıları, bu Ek Protokolü de en kısa zamanda tasdik veya teyid etmeyi taahhüdederler. Ek Protokolün diğer imzacıları sözleşmeyi tasdik ettikleri veya teyid ettikleri zaman Ek Protokolü de tasdik veya teyid etmeyi taahhüdederler, Sözleşmeye katılma aynı zamanda İşbu Ek Protokole de katılma şartı ile kabul edilebilir.

d) Teşkilât Genel Sekreteri, tasdik belgelerinin veya teyit tebliğlerinin alınışından sözleşmeye katılmış hükümetleri ve imzalayanları haberdar eder.

e) Sözleşmenin yürürlüğe girebilmesi için 19 (b) maddesine göre talebedilen tasdik sayısının hesaplanmasında, sadece Sözleşmeyi tasdik eden ve, bu Ek Protokolü tasdik veya teyidedenler nazarı itibara alınacaktır.

Bu inanca, aşağıda imzaları bulunan tam yetkililer, gereğince yetkili olarak işbu Protokolü imzaladılar.

Paris'te, 28 Ocak 1964 tarihinde İngiliz, Fransız, Alman, İspanyol, İtalyan ve Holânda dillerinden bir nüsha olarak hazırlanmış olup aslı İktisadi İşbirliği ve Kalkınma Teşkilâtı Genel Sekreterinde kalacak ve Genel Sekreter tarafından tasdikli suretleri bütün imzacılara dağıtılacaktır.

